

Bc. Barbora Jílková: Organizace zdravotní a hygienické péče v Českých Budějovicích od druhé poloviny 19. století do roku 1945

Posudek na diplomovou práci

Hlavní předmět diplomové práce - organizace zdravotní a hygienické péče v Českých Budějovicích – je prezentován v širším kontextu vývoje veřejného zdravotnictví v českých zemích. Obecné otázky zdravotnictví jsou popsány zhruba polovinou textu práce ve 2. kapitole, vlastnímu českobudějovickému zdravotnictví je věnována druhá polovina textu, tedy 3. kapitola. Obecná část je zpracována na základě sekundární literatury, což je u úvodu do problematiky zcela v pořádku, specializovaná část na základě archivních pramenů, tedy zcela v souladu s požadavky na originalitu vyžadovanou od diplomové práce, zvláště pak v oboru archivnictví.

Struktura práce působí na první pohled přehledně a logicky, ale při podrobném čtení se vybavují určité disproporce. Trochu zarážející je například poměr úvodní části (2. kapitola) a jádra práce (3. kapitola), kterým je věnován v podstatě stejný stránkový rozsah. Úvodní část by mohla, či spíše měla, být kratší a jádro práce naopak obsáhlejší. V obecných kapitolách jsou některé podkapitoly vzhledem k časovému nebo tématickému vymezení zcela nadbytečné (například podkapitola 2.2 o lékařském školství, učených společnostech a periodikách). Zřetelný je také rozpor mezi časovým vymezením práce představeným v titulu (druhá polovina 19. století do roku 1945) a skutečným obsahem její stěžejní 3. kapitoly (kde jsou interpretovány prameny v naprosté většině z let 1868-1928, méně z let následujících) na jedné straně a časovým záběrem úvodních pasáží (2 kapitola a podkapitola 3.1), které deklarativně zabírají období od josefínských reforem do roku 1948 (respektive poloviny 20. století). Pasáže o obdobích před polovinou 19. století jsou dle mého názoru zbytečně rozsáhlé, vzhledem k zaměření 3. kapitoly, pasáže o období po roce 1939 a 1945 jsou naopak nedostatečné. Celkově mohou tyto disproporce působit dojmem, že bylo nutné někde získat potřebný počet stránek ve 2. kapitole, ačkoliv pro 3. kapitolu měla autorka zřejmě dostatek pramenů k podrobnějšímu zpracování hlavního tématu.

Autorka pro 2. kapitolu pracovala s relevantní literaturou, starší i novější. Nepříliš vhodné se mi ale jeví uvádět jako jeden ze základních zdrojů příručku L. Niklíčka a K. Steina Dějiny medicíny v datech a faktech (1985). Mnohem užitečnější pro lepší porozumění některých otázek českého zdravotnictví konce 19. století a zvláště meziválečného období by byly některé specializované Niklíčkovy studie z počátku 90. let. Při své závislosti na

sekundární literatuře (kterou pochopitelně chápu a nevyčítám) autorka někdy nedokázala kriticky odhlédnout od dobových hodnocení typu „pokrokový“ versus „nepokrokový“.

Podkapitola 3. 1 o městské správě ve vztahu k organizaci veřejného zdravotnictví by měla být jednou ze stěžejních a tudíž nejlépe propracovaných. Ve skutečnosti nepůsobí nijak přesvědčivě, čtenář má spíše dojem, že ani autorka nemá příliš jasno. Jejím jádrem by dle mého názoru měla být především pasáž o tom, jak městská správa reagovala na vydání zásadních zdravotních zákonů, především zemského zdravotního zákona z roku 1888 (o kterém sama píše v podkapitole 2.1.2). Inspirací by jí mohl být článek H. Svatošové, Reakce městské rady na zdravotní zákon z roku 1888, in: Documenta Pragensia VII/2, 1987, s. 459-475. Součástí kapitoly by mělo být i skutečně objasnění vztahu zdravotní rady a zdravotní komise, které v Českých Budějovicích zřejmě (stejně jako v Praze) nefungovaly vedle sebe (viz diplomová práce s. 13, 54), ale po sobě - rady byly po roce 1888 nahrazeny komisemi. I v práci B. Jílkové jsou pro to indicie (statut komise z roku 1889, s. 64; podrobnější pozn. 218 na s. 57 by snad osvětlila dataci zdravotní rady apod.). Jasnějšímu porozumění čtenáře i autorky by nejen v tomto případě pomohlo, kdyby v citacích pramenů v poznámkách byly kromě časového vymezení fondu uvedeny i datace jednotlivých dokumentů.

Kapitoly 3.2 až 3.7 systematicky popisují na základě archivních i tištěných pramenů základní okruhy péče města o zdraví obyvatelstva, přičemž hlavní důraz je vzhledem k dostupnosti pramenů kladen na poslední dvě desetiletí 19. a první dvě desetiletí 20. století. K věcnému obsahu jednotlivých podkapitol jen několik poznámek. Podkapitola 3.2 o komunální hygieně je opět rozkročena do „delšího“ trvání, než vymezení práce. Stručné zmínky o hygienických poměrech od doby Karla IV. přes 17. a 18. století by nevadily, nebyť vnitřních rozporů (např. dvakrát poslední mor v Budějovicích – 1680 a počátkem 18. století, s. 62). V kapitole o lékařích se opět projevuje neprovázanost údajů o českobudějovické situaci se širším kontextem. Čtenáři by mělo být jasné, že Jihočeská župa lékařská byla součástí celostátní Ústřední jednoty čs. lékařů (o které píše autorka v kapitole 2.1.2); Spolek českých lékařů (ani jeho českobudějovická organizace) nenahradila ÚJČSL, ale existoval paralelně s ní již od konce 19. století (s. 74). V kapitolách 3.4 a 3.5 by si zasluhovalo větší pozornosti období po roce 1918. I když pravděpodobně ne všechny údaje by bylo možné získat v prostudovaných archivních fondech, základní informace jsou dostupné v tištěných pramenech (například Zdravotnických ročenkách ČSR z meziválečného období).

Stylisticky je práce na slušné úrovni, i když se autorka nevyhnula místy trochu klopotnému textu, případně vyšinitím z vazby (namátkou s. 29, 55).

Podstatnou součástí práce jsou přílohy. Za velmi záslužnou považuji přílohu 6.2 - tématický soupis prostudovaného materiálu, který jistě velmi pomůže v dalším bádání, ať již autorce diplomové práce, nebo dalším zájemcům. Velmi pěkná a s textem korespondující (s pomocí odkazů) je obrazová příloha.

Závěrem: neznám přesně nároky na diplomovou práci v oboru archivnictví. Na základě předloženého textu se mi jeví, že diplomantka uspokojivě zvládla práci s archivními fondy, heuristiku i kritiku pramenů a literatury. Konceptně a interpretačně její práce vykazuje určité nedostatky, na které jsem podrobněji poukázal.

Celkově práce splňuje nároky kladené na diplomovou práci, navrhuji její hodnocení známkou 2-3, podle výkonu u obhajoby.

doc. PhDr. Petr Svobodný, Ph.D.

Ústav dějin UK a archiv UK

V Praze, 23. 8. 2011